Nakladateľský spolok

Knihy a literatúra vôbec zohrávali v kultúrnom rozvoji Slovákov dôležitú úlohu. Plnili nielen etickú a estetickú funkciu, ale stali sa prostriedkom vzdelávania, kultúrnoosvetového pôsobenia i národného uvedomovania širokých vrstiev spoločnosti. Mnohí slovenskí vzdelanci - národní dejatelia - uvedomovali si túto mimoriadnu úlohu slovenskej knihy a vynaložili nemálo úsilia na jej rozvoj a rozšírenie. V gemersko-malohontskom regióne od roku 1870 plnil významnú úlohu pri šírení slovenskej knihy a literatúry *Nakladateľský spolok pre vydávanie slovenských kníh vo Veľkej Revúci,* ako aj dva čitateľské spolky, *Meštiansky čitateľský spolok* a *Priemyselný čitateľský spolok vo Veľkej Revúci.* V sťažených podmienkach po rakúsko-maďarskom vyrovnaní, v čase zostrujúceho sa národnostného útlaku, hľadali priestor pre kultúrno-výchovné a národné pôsobenie medzi slovenskými vzdelancami, remeselníkmi, mešťanmi, študentmi i širokou verejnosťou.

Hlavným organizátorom *Nakladateľského spolku pre vydávanie slovenských kníh vo Veľkej Revúci* bol Samuel Ormis. Podľa listu, ktorý Ormis napísal Jánovi Fran-ciscimu pred 14. augustom 1870, a v ktorom píše: *„Spolu Ti oznamujem, že pri návšteve Petra Kellnera a Bohuša Nosáka spravili sme Nakladateľský spolok pre vydávanie slovenských kníh na 10 zl. vklady - tá istá myšlienka, ktorú si Ty bol spomínal ...*", usudzujeme, že oni spolok utvorili. Rozriešili základné otázky - cieľ spolku, podmienky členstva, organizáciu a honoráre. Urobili aj predbežný návrh vydania niektorých titulov. Po tejto návšteve Ormis zašiel do Ratkovej za Augustom Šulekom prerokovať s ním návrh stanov. Za členov nakladateľského spolku získal ďalších piatich učbárov gymnázia. V Kalinčiakovom *Orie* článkom datovaným 14. augusta 1870 zverejnil obsiahly náčrt spolku s vydavateľským plánom a s výzvou na získanie členov. V tom čase mal už nakladateľský spolok 16 členov: Samuel Ormis, dočasný predseda, Ján Kordoš, dočasný pokladník, Gustáv Lojko, dočasný zapisovateľ, Peter Kellner, August Šulek, Pavel Dobšinský st., Štefan Homola, Daniel Gallay, PhDr. Ivan Branislav Zoch, A. Šesták, Ján Maliak, Bohuš Nosák, Pavol Krman, August Horislav Škultéty, Mieroslav Kovalevský a Karol Viest. Vydavateľský plán opísal takto: *„Spolok započal už s Božou pomocou účinkovať, dajúc do tlače Výchovovedu od Sam. Ormisa, podobne prichystano je viacej diel jako Mythologia slovenská od Petra Kellnera Hostinského, román z dejepisu Uhorska od Boh. Nosáka, Lučba od Dr. Zocha, Dejiny literatúry československej od H. G. Lojku, Prírodopis od Jozefa Kv. Holuba a i.*"

V októbri 1870 posiela Ormis stanovy spolku na potvrdenie Ministerstvu osvety a bohočetnosti (osvety a náboženstva). Dvakrát ich vrátili, no keď v nich upravili dva paragrafy, nakoniec ich potvrdilo Ministerstvo vnútra. Skôr ako schválili *Stanovy spolku,* Ormis už v júli odovzdal do tlače *Výcho vovedú pre seminaristov a rodičov* (pedagogiku). V rokoch 1871 - 1872 nákladom spolku vyšli knihy: Samuel Ormis: *Výchovoveda,* Peter Kellner: *Stará vierouka slovenská,* J. Hložanský: *Biele Rusko (5. časť), historická práca,* Gustáv Kordoš: *Návod k metodickému vyučovaniu v počtoch.* Z vydaných publikácií sa dá usúdiť, že vydávali odbornú a nie umeleckú literatúru. Na vydanie pripravili historický román B. Nosáka a *Lipoviansku mašu* G. Zechentera. Tento román sa však poštou stratil a preto autor musel napísať druhý rukopis, ktorý už v spolku nevyšiel. Pokúšali sa vydať aj notové spevníky. „Peter Šramko znalec hudby v Klenovci" urobil notové partitúry evanjelických spevníkov *Tranoscia, Spevníka* a *Funebrála,* čo sa však nepodarilo realizovať.

O činnosti spolku v rokoch 1873 - 1874 sa zachovalo len málo informácií. V týchto rokoch - ako badať z korešpondencie - sa javí kríza spolku alebo stagnácia. Spolok má dlhy, preto ďalšie knihy nevydáva. Zlé položenie spolku vystihuje list Samuela Ormisa, ktorý bol odpoveďou vyšetrujúcej dištriktuálnej komisii dňa 19. mája 1874: „*Z učbárov som ja sám v tom spolku, krém mňa z Revúci: Georg Kalina a Gustáv Nandrássy, iných strán je asi 20 členov." Nakladateľský spolok pre vydávanie slovenských kníh vo Veľkej Revúci* v roku 1874 pravdepodobne zanikol. Zachovala sa spolková pečať. V jej strede stojí košatá lipa a okolo nej v kruhopise je názov spolku: *„Pečať nakladateľského slov. spolku vo V. Revúci."* Vyhotovila ju pražská firma Ferdinanda Opitza.

Spomínaný nakladateľský spolok trval len krátko. Jeho zakladatelia vyvinuli nevšedné úsilie, obetovali čas, financie, osobné pohodlie i kariéru. Možno, že bez ich vtedajšieho zanietenia by nebolo dnešnej rozvinutej slovenskej kultúry.

Zdroj: Dušan Dubovský - Revúca kolíska slovenského stredného školstva